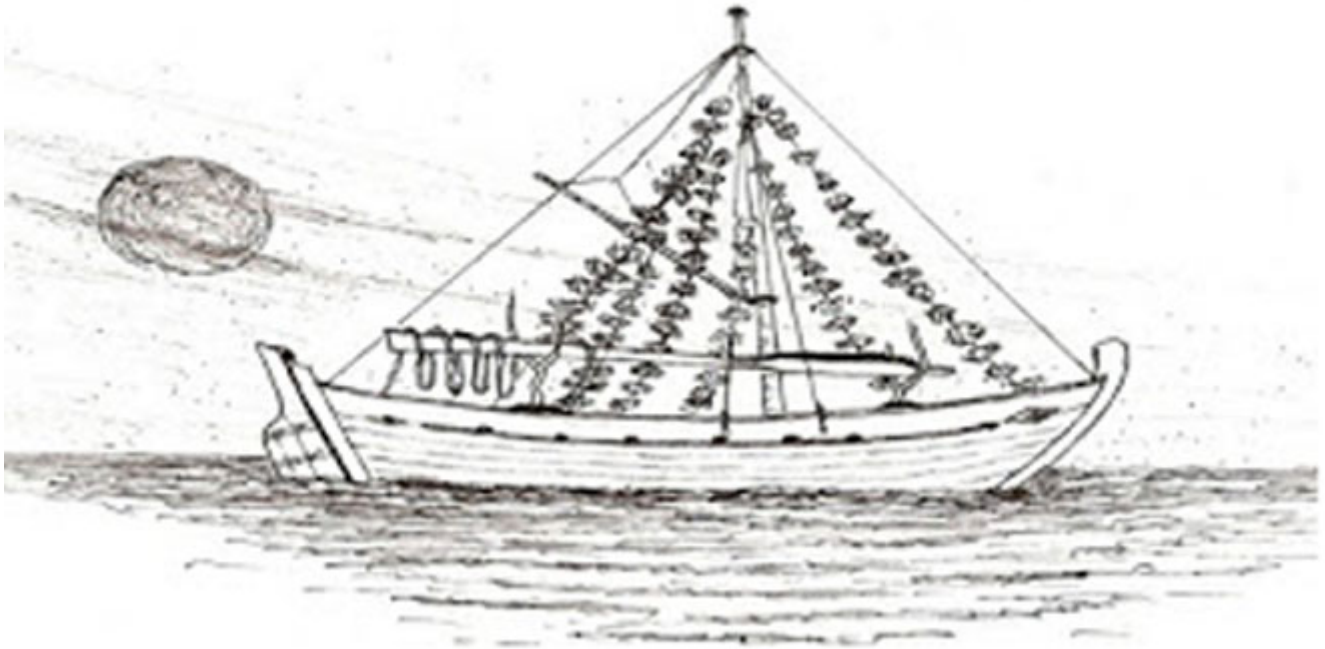

Ο Κύπριος συγγραφέας Αντρέας Κελέσης

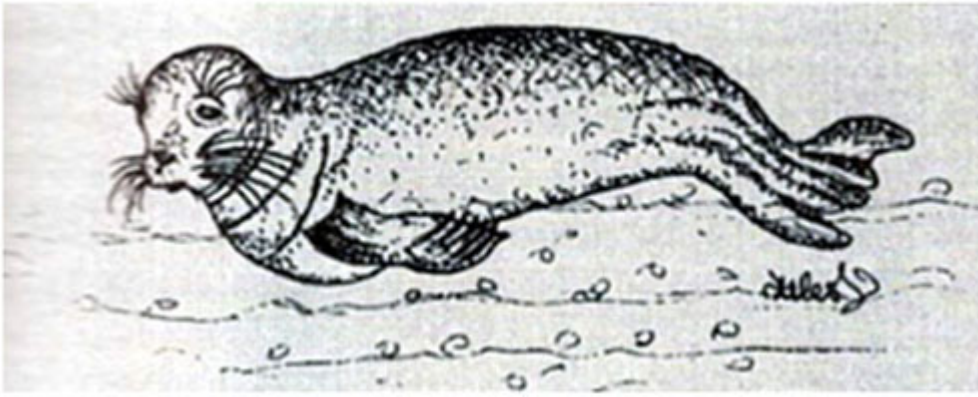
Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Φιλολόγος, Συγγραφέας, Κριτικός λογοτεχνίας

[Για το πρώτο μέρος βλέπε εδώ](#)

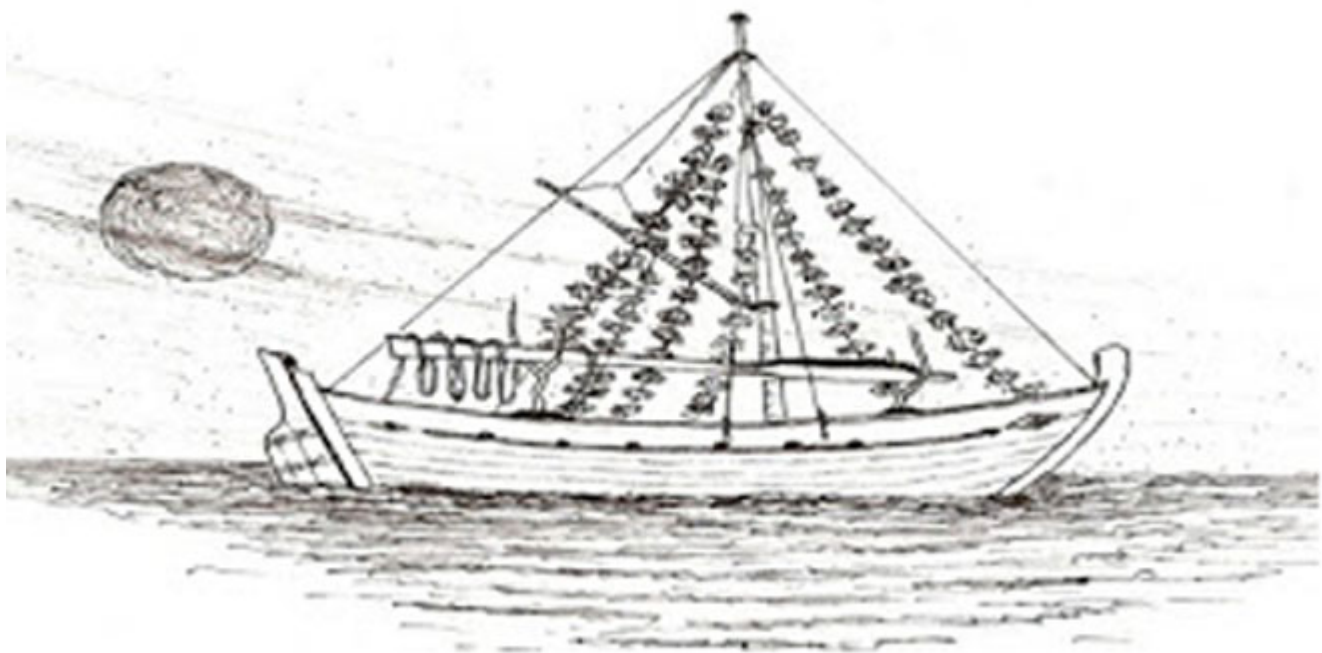
Ωστόσο, όπως αβίαστα γοργοκυλά η αφηγηματική ροή της ευθύγραμμης δραματικής πλοκής της υπόθεσης μέσα από αναδιηγηματικούς εγκιβωτισμούς με διάσπαρτες γραφικές περιγραφές τοπίων και τόπων, θαλασσινών κόλπων και βραχονησιών μαζί με την αναπαράσταση των φυσιογνωμικών χαρακτηριστικών και την ανατομική ψυχογράφηση των προσώπων, ξάφνου σε σταματούν λεξιλογικές δυσκολίες σε σχέση με το μετεωρολογικό, ναυτικό και θαλασσινό ιδίωμα.

Ευτυχώς, ανατρέχεις στο γλωσσάρι των τελευταίων σελίδων είτε στις ερμηνευτικές υποσημειώσεις, αλλά και πάλι ξεμένεις με κάποιες ακόμη άγνωστες λέξεις, που παραλείπει ο συγγραφέας να ερμηνεύσει ένεκα της δικής του φραστικής εξοικείωσης, προφανώς, με τη ναυτική ορολογία, που για τους πολλούς αποτελεί «*terra incognita*» ή μάλλον μια γλωσσο-θάλασσα με υφάλους και σκοπέλους.

Για τον δυναμισμό της συναρπαστικής αυτής άλλης γλώσσας εντός της ελληνικής γλώσσας σημειώνει ο συγγραφέας σε ένα από τα σημαντικότερά του μυθιστορήματα, τα Ναυτικά Κιάλια: «Στην ίδια ρότα, στη “Ρότα του Λεβάντε”, οφείλεται αποκλειστικά και η διαμόρφωση του λεξιλογίου της ναυτικής γλώσσας των Ελλήνων σε Ιόνιο, Αιγαίο και Κύπρο, ώστε ν’ αποτελείται κυρίως από ιταλικές λέξεις.

Λέξεις που με τα χρόνια έχουν χωνευτεί κι αφομοιωθεί με το επάγγελμα, με τον τόπο και τους ανθρώπους και που συνιστούν την κουλτούρα και τη γλώσσα των ναυτικών μας. Αγαπητές λέξεις και εκφράσεις, που δίνουν κίνηση στο σκάφος, στο κύμα, χρωματίζουν και ζωντανεύουν τη θαλασσινή ιστορία. Μουσικοποιήθηκαν με αγάπη, με πάθος, τραγουδήθηκαν κι ακούονται σ’ ούλα τα λιμάνια, σ’ ούλα τα πελάγη και σ’ ούλες τις θάλασσες».

Πολλά, ωστόσο, από τα μυστικά τις θάλασσας και ιδίως για τις παλιές και νεότερες μεθόδους αλιείας και τα ψαροεργαλεία, που έχουν τις δικές τους ιδιότυπες ονομασίες, μαθαίνει κανείς από το εύληπτο βιβλιαράκι του *Σύντομη Ιστορία Αλιείας* (²2013), μεταφρασμένο στα Αγγλικά. Οι σελίδες του, διανθίζονται με διαφωτιστικά σχέδια του συγγραφέως και συνοψίζουν από τα προϊστορικά και ιστορικά χρόνια μέχρι τη σημερινή τεχνολογική εξέλιξη την προοδευτική διαφοροποίηση, αλλά και τις ομοιότητες στον τρόπο και στα μέσα ψαρέματος.

Λόγω περιορισμένου χώρου ας περιπλεύσουμε με σημειολογική συντομία τα μυθιστορήματα. Η *Μαϊστροτραμούντα*(2003), το πρώτο συγγραφικό του εγχείρημα, με θαλασσογραφία του συγγραφέως στο εξώφυλλο, όπως και στα περισσότερα εξώφυλλα των βιβλίων του, χαρακτηρίζεται από τον ίδιο ως «ιστορικό μυθιστόρημα», παρότι είναι μια αυτοαναφορική αφήγηση, εμπνευσμένη από τα εφηβικά του χρόνια και συναρθρωμένη σε επί μέρους αυτοτελείς ιστορίες, που συγκροτούν την ενιαία πλοκή με τα περιπετειώδη επεισόδιά της να ανελίσσονται ανοικτά του Κερυνειώτικου λιμανιού παραμονές Χριστουγέννων του 1951.

Τότε που ο δεκαπεντάχρονος Αντρέας παίρνει τα πρώτα αποφασιστικά μαθήματα πλοήγησης από τον ψαρά πατέρα του Χριστάκη, στον οποίο και αφιερώνει ως αντιδώρημα το βιβλίο. Η ψαρόβαρκα τους η «Αργώ», ανάμεσα σε δυο άλλες, την «Αστέρω» των θείων του και την «Όλγα» του Παγιοντή, πρωταγωνιστεί από την αρχή μέχρι το τέλος της εξιστόρησης γύρω από τις περιπετειώδεις νυκτερινές

αλιευτικές εξορμήσεις τους ανοικτά στο Κερυνειώτικο πέλαγο μέσα στην καρδιά του χειμώνα.

Παρακολουθούμε τις εναγώνιες προσπάθειες πατέρα και γιου να κουμαντάρουν το σκαφίδι, με τον γιο στα κουπιά να παίρνει συνεχώς αυστηρές οδηγίες από τον πατέρα του, όταν κινδυνεύουν από ισχυρή θαλασσοθύελλα, τη μαϊστροτραμουντάνα. Πριν από τον επίφοβο αυτό ΒΔ άνεμο, μοιραζόμαστε τη χαρά μιας μεγάλης ψαριάς, επιτυγχάνοντας έτσι μέσα από τις αντιθέσεις να αυξήσει την ένταση της αναμονής και καταδεικνύοντας το σκληρό αλιευτικό επάγγελμα.

Οι αγωνιώδεις, εντούτοις, στιγμές των δυο ψαράδων απηχούν ως μικρογραφία την απερίγραπτη ατέλειωτη αγωνία ενός Κερυνειώτη και πάλι καπετάνιου στην Ανατολική Μεσόγειο, άλλως Λεβαντίνη, κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, που τιτλοφορείται *Ναυτικά Κιάλια*. Το βιβλίο, που θεωρείται πρωτοτυπία για τα συγγραφικά κυπριακά δρώμενα λόγω των πραγματικών τεκμηριωμένων γεγονότων του, βασισμένων σε επίσημα βρετανικά έγγραφα, συμπεριλήφθηκε στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Europeana ψηφιοποίησης ιστοριών και αντικειμένων του Μεγάλου Πολέμου.

Κρίθηκε μάλιστα ως η σημαντικότερη ναυτική μαρτυρία του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Πρόκειται για την τραγική ιστορία της σκούνας «Ευαγγελίστρια», με καπετάνιο τον Μίχαλο, τον παππού του Αντρέα Κελέση, και εξαμελές πλήρωμα, μεταξύ των οποίων ο 19χρονος γιος του Σάββας και ο αδελφός του Καπετάν Παναής.

Όπως σημειώνει στις εισαγωγικές σελίδες του βιβλίου, αφορμή για τη συγγραφή του στάθηκε ένας ζευγάρι ναυτικά κιάλια, που ο νεαρός Αντρέας είχε ανακαλύψει στο οικογενειακό ερμάρι μαζί με το εξασέλιδο τυπωμένο ημερολόγιο του Καπετάν Μίχαλου με αναγεγραμμένο τίτλο στο οιονεί εξώφυλλο: «Ο Πόλεμος και αι περιπέτειαι του πλοιάρχου Μιχαήλ Σάββα». Το ημερολόγιο είχε τυπωθεί στη Λευκωσία το 1924 και παρά τις αμφισβητήσεις κάποιων ο εγγονός τού ημερολογιογράφου βάσει στοιχείων ουδόλως αμφιβάλλει για την πατρότητά του.

Το εμπορικό ιστιοφόρο είχε εκτελέσει δρομολόγια στην Πόλη, τη Σμύρνη, και το Πορτ Σάιτ και είχε φέρει εις πέρας μεταφορές από την Αίγυπτο πετρελαϊκών καυσίμων για την αγγλική αποικιοκρατική διοίκηση της Κύπρου. Τον Νοέμβρη το 1915 εκφορτώνει ελαιοπυρήνα στη Ρόδο και φορτώνει σάκους σαπούνια και λαμπτήρες. Οι αλλεπάλληλες περιπέτειες αρχίζουν κατά την επιστροφή λόγω και της καταδίωξής του από το γαλλικό περιπολικό «Ποτούο στο Καστελλόριζο, όπου είχε προσαράξει λόγω κακοκαιρίας και αναγκάστηκε να σαλπάρει για την Κύπρο, καταφέροντας να φτάσει στο αγκυροβόλιο Μουλιά της Πάφου.

Εκεί, ύστερα από έρευνες συλλαμβάνεται από γαλλικό άγημα, ενώ τους άλλους ναυτικούς του μεταφέρουν αιχμάλωτους στην Πάφο. Οι Γάλλοι, που υποψιάζονται ότι το σκάφος λόγω μυρωδιάς πετρελαίου στο κατάστρωμά του τροφοδοτούσε γερμανικά υποβρύχια, το ανατινάσσουν δίπλα στο κάστρο της Πάφου, κακοποιούν βάνουσα τον Μίχαλο και τον μεταφέρουν για εκδίκηση στο αγγλικό αρχηγείο των Στρατιωτικών Μυστικών Υπηρεσιών. Ένας Άγγλος αξιωματικός που πιστεύει στην αθωότητά του μεσολαβεί, για να γλιτώσει τη θανατική εκτέλεση. Μετά από εξαντλητικές ανακρίσεις, απάνθρωπα βασανιστήρια, εγκλεισμό στη φυλακή και σε άσυλο ψυχασθενών, τον στέλλουν στην Κύπρο, όπου μετά από δύο χρόνια ανελέητων κακοποιήσεων, με την άφιξή του στο λιμάνι της Αμμοχώστου, αφού λαμβάνεται επίσημο μήνυμα για την αθωότητά του, απελευθερώνεται από την αιχμαλωσία και του επιστρέφεται η μόνη του περιουσία, τα ναυτικά κιάλια.

Στο μυθιστόρημά του *Ζήσε Ελλάδα και χωρίς εμάς* (2011) ο Κελέσις, συλλαμβάνοντας μια φανταστική ιστορία στο πρώτο μέρος, που την τοποθετεί στην Κερύνεια τις δεκαετίες του 1960 και 1970, συμπλέκει τα νήματά της με

γεγονότα και προσωπικά του βιώματα από τον Απελευθερωτικό μας Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959 και την Τουρκανταρσία του 1963-1964, για να αποτυπώσει με συγκλονιστικές λεπτομέρειες και μέσα από ζωντανές μνήμες και αδιάψευστες μαρτυρίες συμπολιτών του στρατιωτών και πολιτοφυλάκων το χρονικό της εισβολής: του άνισου πολέμου των υπό διάλυση ταγμάτων της τότε υποχείριας στη Χούντα Εθνικής μας Φρουράς με τις αποβατικές τουρκικές ορδές στις ακτές της Κερύνειας στο επικό Πέντε Μίλι και το Έξι Μίλι. Στο Χρονικό εξάιρεται ο ηρωισμός και η φιλοπατρία Κυπρίων και Ελλαδιτών αξιωματικών, που υπερασπίστηκαν μέχρι τελευταίας ρανίδος του αίματός τους τα προδομένα χώματα της Κερύνειας.

Τονίζεται ακόμη η αλτρουιστική προσφορά της Πολιτικής Άμυνας με επί κεφαλής τον Τάκη Κάιζερ, που παραμένει ακόμη αγνοούμενος, προς τον άμαχο πληθυσμό, καθώς και όσων άλλων, που μετονομάζει ο συγγραφέας «οι Άγγελοι της Κερύνειας», συνέτρεχαν με αυτοθυσία ηρωικού ανθρωπισμού να εφοδιάσουν με τρόφιμα και άλλα χρειώδη τους τέσσερεις λόχους του ηρωικού 251 Τ.Π. Και δεν παραλείπεται η εύφημος μνεία του νοσηλευτικού και ιατρικού προσωπικού, που μεταφέρθηκε σε πρόχειρες εγκαταστάσεις στο Πέλλα Παίς για την περίθαλψη των τραυματιών, μεταξύ των ιατρών και η νυν Δήμαρχος Κερύνειας, κ. Ρίτα ΕλισσαίουΚωμοδίκη. Περιγράφεται προσέτι η αγόγγυστη καρτερία εκατοντάδων εγκλωβισμένων στο ξενοδοχείο Ντόουμ, ανάμεσα στους οποίους και η φιλόλογος-συγγραφέας Στέλλα Σπύρου, που ζωντάνεψε με το δικό της συγγραφικό έργο ανεκτίμητες μαρτυρίες των ατέλειωτων εκείνων ημερών, όπως και τα χνάρια τόσων ανθρώπων των αλλοτινών Κερυνηιώτικων εποχών.

Πηγή: Περιοδικό «Ναυτική Ελλάς» (τ. 01 & 02/2018)

<http://bit.ly/2ESRIDx>